

Югозападен университет „Неофит Рилски“

РЕЦЕНЗИЯ

на представените трудове за участие в конкурс за академичната длъжност ПРОФЕСОР, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ., бр.37 от 26.04.2024г. по професионално направление 3.7. Администрация и управление (Икономика и управление (Конкурентоспособност, конкурентен анализ и човешки ресурси))

Рецензент: проф. д.ик.н. Иван Стойков Кънчев

Кандидат: доц. д-р Райна Бойкова Димитрова

I. Кратки биографични данни за кандидата

1. Образователен статус

Доц. Димитрова е придобила образователно-квалификационна степен „Магистър“ по „Управление и икономика на аграрно-промишленото производство“ във ВИИ „Карл Маркс“ София. Научно-образователна степен „доктор“ е защитила през 2007 пред Висшата атестационна комисия по шифър 05.02.18. Икономика и управление (по отрасли).

През 2007-2023 е провела над 20 броя обучения и е придобила различни квалификационни умения по управление на качеството в образованието; корпоративна и социална отговорност; управление на предприемачески екологични екосистеми; разработване и оценка на проекти по Програма Еразъм+ и обработка на статистически данни, в т.ч. и проекти по професионално обучение и прилагане на интерактивни методи на обучение.

2.Професионален статус

Професионалният стаж на кандидата включва над 2 години придобит опит на работни места като нормировчик, началник на планов отдел, ТРЗ и главен счетоводител. От 1988 г. и досега последователно е била старши асистент, главен асистент и доцент в ЮЗУ „Неофит Рилски“. През този

период е придобила научно-изследователски, преподавателски и експертен опит по разработване на учебни програми, научно-изследователски проекти и друга учебна документация. Това е допринесло и за изпълняване на административни функции като Декан на Стопанския факултет на ЮЗУ (от 2023 г.).

Оценката ми за образователния и професионален статус на доц. Димитрова е, че той напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ, както и на изискваното съответствие между тематичното направление на представената научна продукция и професионалното направление и специалността на обявения конкурс.

II. Характеристика на научната и научно-приложната продукция на кандидата и преподавателската дейност

2.1. Оценка на изпълнението на качествените изисквания

От кадровата справка на доц. Димитрова се вижда, че тя притежава умения и компетентности, придобити по време на трудовия стаж като специалист, експерт и преподавател.

Основните ѝ познания са свързани с изпълнението на научно-преподавателски и изследователски дейности, разработване на учебна документация и научни проекти.

Справката за реализираните научно-изследователски и приложни проекти съдържа списък от 8 броя с университетско финансиране, посветени на актуални теми, свързани с човешкия капитал и социално-икономически проблеми; 1 брой образователен проект, посветен на студентските практики и 4 броя образователни проекти, свързани с разработването на международна образователна тематика, финансирана по Програма Еразъм+ и други европейски програми. Кандидатката е член и на наши и чуждестранни научни организации и на редица редакционни научни колегии, в т.ч. е и главен редактор на реферирано научно списание „Икономика и управление“. Има участие и в научни-експертни съвети,

комисии по атестиране и други в областта на науката и висшето образование.

2.2.Изпълнение на количествените изисквания

Количествените изисквания произтичат от задължителните условия, показатели и критерии, заложи в ЗРАСРБ. За участие в конкурса кандидатът е представил 27 публикации с общ обем от 1004 страници, както следва:

- монографии – 7 броя (459 страници), в т.ч. 3 самостоятелни; 4 броя публикации в чужбина;
- студии – 5 броя (206 страници), в т.ч. 3 самостоятелни;
- статии – 11 броя (108 страници), в т.ч. 6 самостоятелни;
- доклади на научни конференции – 3 броя (2 бр. самостоятелни).

Научната продукция на кандидата е цитирана 135 пъти, в т.ч. 38 пъти в чужбина, което доказва високия интерес към постигнатите в нея резултати.

Доц. Димитрова е първи автор е на университетски учебник „Човешки ресурси, качество, ефективност“ от 205 страници. Научен ръководител е на 6 докторанти, в т.ч. трима успешно защитили.

Рекапитулацията на изпълнението на количествените показатели показва, че при общото изпълнение и по отделните показатели е достигнато значително преизпълнение (общо 1522 точки при минимален праг от 580 точки), като най-голямо е преизпълнението при показателите от група Д – Цитирания (при 100 точки минимален праг са постигнати 640 броя точки), следвани от група Г – набрани от публикувани научни статии и студии в реферирани и индексирани в световни бази данни и научни доклади (при 100 точки минимален праг са достигнати 640 броя).

2.3.Оценка на учебно-преподавателската дейност

Доц. Димитрова е редовен преподавател към катедра „ Бизнес мениджмънт и маркетинг“ на ЮЗУ „Неофит Рилски“ Благоевград по

научна специалност Икономика и управление (конкурентноспособност, конкурентен анализ и човешки ресурси). За периода 1988 досега има общ трудов стаж над 35 години. Справката за учебно-преподавателската дейност показва, че кандидатът е разработил 5 броя самостоятелни лекционни курса за бакалавърската образователна степен и 9 броя учебни дисциплини за ОКС „Магистър“. Общата учебна заетост е от 375 учебни часа.

По критерия учебно-преподавателска дейност може да се обобщи, че доц. Димитрова е утвърден преподавател в областта на управлението на конкурентноспособността, конкурентен анализ и човешки ресурси, който използва активни форми на обучение. Налице е съответствие между изискванията на конкурса и научно-преподавателската компетентност на кандидата.

III. Основни приноси в научната, научно-приложната и преподавателска дейност.

3.1. Тематично съдържание на представената научна продукция

Доц. Димитрова в тематично отношение групира научната си продукция в следните научни направления:

- Конкурентноспособност, конкурентни стратегии и конкурентен пазар. В тази група публикации са включени общо 12 броя. От тях 4 броя са посветени на теоретичните, методическите и практико-приложни проблеми (1.1, 1.2, 2.1 и 2.2.). В тази група са и двете основни монографични публикации, които са посветени на състоянието и развитието на конкурентноспособността и на анализа на конкурентния пазар в България.

- Човешки ресурси, трудов потенциал и пазар на труда. По тази проблематика са публикациите са общо 15 броя (1.4, 5.1, 2.3, 4.1, 4.8, 4.9 и 4.10). Два броя публикации са посветени на население, работна сила, потенциал на трудови ресурси и пазар на труда.

- Продължаващо професионално обучение на човешките ресурси – 9 броя публикации (1.3, 2.3, 2.4, 2.5, 4.2, 4.6 и 4.7);
- Организация и управление на предприятието – 9 броя публикации (1.5, 1.6, 1.7, 3.1, 3.2, п4.5, 4.11, 5.2 и 5.3).

От предоставената информация е видно, че основно място в творчеството на доц. Димитрова заемат разработките от първото и второто научно направление. В тях проблематиката е посветена на значима и актуална тематика, свързана с конкурентноспособността на туристическия сектор; управлението на човешките ресурси в същия сектор; организацията на дейността на туристическите предприятия и на продължаващото професионално обучение на човешките ресурси.

3.2. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

В рецензираната научна продукция на доц. д-р Димитрова се съдържат редица теоретични, методически и приложни приноси, насоки и решения, които групирам по основни научни направления на публикациите, както следва:

Теоретични и методически приноси

- Систематизирани, обогатени и доразвити са съществуващи научни знания за конкурентноспособността и особеностите ѝ при туризма. Оценени са конкурентния потенциал на туристическия сектор, както и основните фактори за конкурентноспособност на туристическите фирми в България. Доразвита и разширена е теоретичната основа на методическа рамка за извършване на конкурентен анализ на туристическия пазар. Допълнена и актуализирана е системата от индикатори и методи за определяне на техните стойности (публикации с № 1.1, 1.2, 2.1 и 2.2).
- Систематизирани и оценени са инструментите и механизмите за създаване на политики и стратегии за разширяване и повишаване на конкурентноспособността и устойчивостта на туристическата дейност в България (публикации с № 1.1, 1.2, 2.1 и 2.23).

- Обобщени са теоретичните и приложни аспекти, както и мястото и значението на продължаващото професионално образование и тенденциите в развитието му. Формулирани са актуални цели и предизвикателства, свързани със социалното партньорство (публикации 1.3, 2.3, 2.4, 2.5, 4.2, 4.6 и 4.7)

- Разкрити са теоретичните основи и практическите решения, свързани с устойчивото развитие и управление на предприятията от фармацевтичния пазар на България. Открити са ролята и мястото на конкурентните стратегии за развитие и разширяване на този пазар (публикации с № 1.5, 1.6, 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11 и 5.2).

Оценените теоретични и методически резултати, съдържащи се в трудовете на кандидата са приложими като методическа основа за изследване на конкурентноспособността, на мястото и значението на продължаващото обучение и на управлението на туристическите предприятия. Тези разработки могат да намерят приложение при разработване на политики и нормативни решения по изследваните направления.

Научно-приложни приноси

Те са свързани с прилагане на методически разработки, потребителска информация за анализиране и планиране чрез апробиране на предложени модели и прогресивни практики с участието на заинтересовани страни под формата на:

- Представена информация за характеристиките и тенденциите на пазара на труда в сектора на информационните технологии в България, както и на компетентностни профили на заетите в изследваните сектори (публикации 2.3, 4.1, 4.8, 4.9 и 4.10).

- Резултати от направения анализ на стойността на разходите за здравеопазване и качеството на здравните услуги в България (публикации 4.3, 4.4). Представени насоки и предложения за развитие на социалните

предприятия в България (публикации 1.5, 1.6, 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11, 5.2, 5.3);

- Препоръки и стратегически насоки от разработената конкурентна оценка на фармацевтичния пазар на България, както и разкрити предимства и роля на конкурентните стратегии за развитие на трудовия потенциал (публикации с № 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11, 5.2 и 5.3).

Може да се обобщи, че постигнатите приложни и практически резултати от доц. Димитрова могат да подпомогнат заинтересованите държавни органи и други заинтересовани организации при разработване на управленски решения и политики в областта на конкурентноспособността, конкурентния анализ, организацията и управлението на човешките ресурси.

IV. Препоръки

Научното творчество на доц. Димитрова представлява интерес за широк кръг специалисти, научни работници и преподаватели от ВУЗ. В тази връзка препоръката ми е кандидатът в бъдеще да съсредоточи вниманието си за по-пълно оползотворяване и популяризиране на значителните си научни и приложни резултати и преподавателския си опит в публикуване на монографични издания и актуални учебни и методически материали, подходящи за прилагане на активни форми на преподаване.

Заклучение

Представените оценки на научната, преподавателска и изследователската дейност на кандидата доказват, че той напълно отговаря на изискванията на ЗРАСРБ и на Правилника на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за заемане на академичната длъжност „Професор“, затова с пълна убеденост препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да гласуваме да бъде избрана доц. д-р Райна Димитрова за „Професор“ по 3.7

Администрация и управление(Икономика и управление
(конкурентноспособност, конкурентен анализ и човешки ресурси).

31.07.2024

Рецензент:

(проф.д.ик.н.Иван Кънчев)

South-West University "Neofit Rilski"

REVIEW

of the works submitted for participation in the competition for the academic position PROFESSOR, announced by SWU "Neofit Rilski" in SG issue 37/ 04.26.2024 in professional field 3.7. Administration and Management (Economics and Management (Competitiveness, Competitive Analysis and Human Resources))

Reviewer: Prof. Dr. Sc. Ivan Stoykov Kanchev

Candidate: Associate Professor Dr. Rayna Boykova Dimitrova

I. Brief biographical data about the candidate

1. Educational status

Assoc. Prof. Dimitrova obtained the educational and qualification degree "Master's" in "Management and Economics of Agrarian-Industrial Production" at Higher Institute of Economics "Karl Marx", Sofia. She obtained a doctorate degree in the scientific specialty of Economics and Management (code 05.02.18) from the Higher Attestation Commission in 2007.

In 2007-2023, she conducted over 20 trainings and acquired various qualification skills in quality management in education; corporate and social responsibility; management of entrepreneurial ecological ecosystems; development and evaluation of projects under the Erasmus+ Program and processing of statistical data, including and projects on vocational training and application of interactive learning methods.

2. Professional status

The candidate's professional experience includes more than 2 years of experience gained in jobs such as rater, head of the planning department and

chief accountant. From 1988 until now, she has been successively a senior assistant, chief assistant and associate professor at SWU “Neophit Rilski”. During this period, she gained research, teaching and expert experience in curriculum development, research projects and other educational documentation. This has also contributed to the performance of administrative functions as a Dean of the Faculty of Economics of the SWU (from 2023).

My assessment of the educational and professional status of Assoc. Professor Dimitrova is that she fully meets the requirements of the LDASRB, as well as the required correspondence between the thematic direction of the presented scientific production and the professional direction and specialty of the announced competition.

II. Characteristics of the candidate's scientific and scientific-applied output and teaching activity

2.1. Assessment of the fulfillment of quality requirements

From the personnel reference of Assoc. Prof. Dimitrova it can be seen that she possesses skills and competences acquired during her work experience as a specialist, expert and teacher. Her main knowledge is related to the implementation of scientific teaching and research activities, development of educational documentation and scientific projects.

The reference for realized research and applied projects contains a list of 8 university-funded issues dedicated to current topics related to human capital and socio-economic problems; 1 number of educational projects dedicated to student practices and 4 numbers of educational projects related to the development of international educational topics, financed under the Erasmus+ Program and other European programs. The candidate is a member of our and foreign scientific organizations and a number of editorial scientific boards, including she is also the editor-in-chief of the refereed scientific journal "Economics and

Management". He also participates in scientific-expert councils, attestation committees and others in the field of science and higher education.

2.2. Fulfillment of quantitative requirements

Quantitative requirements derive from the mandatory conditions, indicators and criteria laid down in the LDASRB. To participate in the competition, the candidate submitted 27 publications with a total volume of 1004 pages, as follows:

- monographs – 7 issues (459 pages), incl. 3 independent; 4 publications abroad;
- studies – 5 issues (206 pages), incl. 3 independent;
- articles – 11 issues (108 pages), incl. 6 independent;
- reports at scientific conferences – 3 issues (2 independent issues).

The candidate's scientific output has been cited 135 times, including 38 times abroad, which proves the high interest in the results achieved there.

Assoc. Prof. Dimitrova is the first author of the 205-page university textbook "Human Resources, Quality, Efficiency". She is the scientific supervisor of 6 doctoral students, including three who successfully defended their degrees.

The recapitulation of the performance of the quantitative indicators shows that in the general performance and in the individual indicators, a significant overperformance has been reached (a total of 1522 points at a minimum threshold of 580 points), with the greatest overperformance in the indicators of group D - Citations (at 100 points minimum a threshold of 640 points was reached), followed by group D – collected from published scientific articles and studies in referenced and indexed in global databases and scientific reports (at 100 points, a minimum threshold of 640 points was reached).

2.3. Evaluation of teaching and learning activity

Associate Professor Dimitrova is a full-time lecturer at the Department of Business Management and Marketing at the SWU "Neofit Rilski" Blagoevgrad,

majoring in Economics and Management (competitiveness, competitive analysis and human resources). For the period 1988 until now, he has a total work experience of more than 35 years. The reference for educational and teaching activities shows that the candidate has developed 5 independent lecture courses for the bachelor's degree and 9 educational disciplines for the Master's degree. The total study employment is 375 study hours.

According to the criterion of educational and teaching activity, it can be summarized that Associate Professor Dimitrova is an established teacher in the field of competitiveness management, competitive analysis and human resources, who uses active forms of learning. There is a correspondence between the requirements of the competition and the scientific and teaching competence of the candidate.

III. Main contributions in scientific, scientific-applied and teaching activities.

3.1. Thematic content of the presented scientific production

Assoc. Prof. Dimitrova thematically groups her scientific production in the following scientific areas:

- Competitiveness, competitive strategies and competitive market. A total of 12 publications are included in this group of publications. Of these, 4 issues are devoted to theoretical, methodological and practical-applied problems (1.1, 1.2, 2.1 and 2.2.). In this group are the two main monographic publications, which are dedicated to the state and development of competitiveness and the analysis of the competitive market in Bulgaria.

- Human resources, labor potential and the labor market. There are a total of 15 publications on this issue (1.4, 5.1, 2.3, 4.1, 4.8, 4.9 and 4.10). Two publications are devoted to population, labor force, potential of labor resources and labor market.

- Continuing professional training of human resources - 9 publications (1.3, 2.3, 2.4, 2.5, 4.2, 4.6 and 4.7);

- Organization and management of the enterprise - 9 publications (1.5, 1.6, 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11, 5.2 and 5.3).

From the information provided, it is clear that the main place in the work of Assoc. Prof. Dimitrova is occupied by the developments of the first and second scientific fields. In them, the issues are dedicated to significant and current topics related to the competitiveness of the tourism sector; the management of human resources in the same sector; the organization of the activity of tourist enterprises and the continuing professional training of human resources.

3.2. Evaluation of scientific and scientific-applied contributions.

The peer-reviewed scientific output of Associate Professor Dr. Dimitrova contains a number of theoretical, methodological and applied contributions, guidelines and solutions, which I group according to the main scientific directions of the publications, as follows:

Theoretical and methodological contributions

- Existing scientific knowledge about competitiveness and its peculiarities in tourism has been systematized, enriched and further developed. The competitive potential of the tourism sector, as well as the main factors for the competitiveness of tourism companies in Bulgaria, have been assessed. The theoretical basis of a methodological framework for performing a competitive analysis of the tourist market has been further developed and expanded. The system of indicators and methods for determining their values has been supplemented and updated (publications No. 1.1, 1.2, 2.1 and 2.2).

- The tools and mechanisms for creating policies and strategies for expanding and increasing the competitiveness and sustainability of tourism in Bulgaria have been systematized and evaluated (publications No. 1.1, 1.2, 2.1 and 2.23).

- The theoretical and applied aspects, as well as the place and importance of continuing professional education and trends in their development, are summarized. Current goals and challenges related to social partnership are formulated (publications 1.3, 2.3, 2.4, 2.5, 4.2, 4.6 and 4.7)

- The theoretical foundations and practical solutions related to the sustainable development and management of enterprises from the pharmaceutical market of Bulgaria are revealed. The role and place of competitive strategies for the development and expansion of this market are highlighted. (publications no. 1.5, 1.6, 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11 and 5.2).

The evaluated theoretical and methodological results contained in the candidate's works are applicable as a methodological basis for the study of competitiveness, the place and importance of continuing education and the management of tourist enterprises. These developments can find application in the development of policies and normative decisions in the studied areas.

Scientific and applied contributions

They are related to the application of methodological developments, user information for analysis and planning by testing proposed models and progressive practices with the participation of interested parties in the form of:

- Presented information on the characteristics and trends of the labor market in the information technology sector in Bulgaria, as well as on the competence profiles of those employed in the studied sectors (publications 2.3, 4.1, 4.8, 4.9 and 4.10).

- The results of the analysis of the cost of health care and the quality of health services in Bulgaria (publications 4.3, 4.4). The presented guidelines and proposals for the development of social enterprises in Bulgaria (publications 1.5, 1.6, 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11, 5.2 and 5.3);

- Recommendations and strategic guidelines from the developed competitive assessment of the pharmaceutical market in Bulgaria, as well as the

revealed advantages and role of competitive strategies for the development of labor potential (publications with no. 1.7, 3.1, 3.2, 4.5, 4.11, 5.2 and 5.3).

It can be summarized that the applied and practical results achieved by Associate Professor Dimitrova can help the interested state authorities and other interested organizations in developing management decisions and policies in the field of competitiveness, competitive analysis, organization and human resources management.

IV. Recommendations

The scientific work of Associate Professor Dimitrova is of interest to a wide range of specialists, researchers and university professors. In this regard, my recommendation is that the candidate in the future should focus his attention on more fully utilizing and popularizing his significant scientific and applied results and his teaching experience in publishing monographic editions and up-to-date educational and methodological materials suitable for applying active forms of teaching.

Conclusion

The presented evaluations of the candidate's scientific, teaching and research activities prove that he fully meets the requirements of the LDASRB and the Internal Rules for the Development of the Academic Staff at SWU "N. Rilski"- Blagoevgrad, for occupying the academic position of "Professor". Therefore I recommend with full conviction to the respected members of the scientific jury to vote to elect Associate Professor Dr. Rayna Dimitrova as "Professor" in the professional field 3.7 Administration and Management (Economics and Management (competitiveness, competitive analysis and human resources)).

31.07.2024

Reviewer:

(Prof. Dr. Sc Ivan Kanchev)